

12 ARTIKELEN OVER BIDDEN

Geloven op goede gronden

Dit boek is het vierde deel van de serie 'Geloven op goede gronden' van de stichting Schrift en Belijden.

Eerder verschenen:

Bram van de Beek, Margriet van der Kooi-Dijkstra,
Arjan Plaisier e.a., *12 artikelen over God*
(ISBN 978 90 239 2079 3)

Arjan Plaisier, Edward van 't Slot, Herbert Wevers e.a.,
12 artikelen over Jezus (ISBN 978 90 239 2675 7)

Bram van de Beek, Arjan Plaisier, Ciska Stark e.a.,
12 artikelen over de heilige Geest (ISBN 978 90 239 2772 3)

'Geloven op goede gronden' staat onder redactie van:

Elly van der Meulen
Jurrien Mol
Barend Weegink
Herbert Wevers
Dick Wolters

Meer informatie over de stichting Schrift en Belijden is te vinden op www.confessionelevereniging.nl

12 artikelen over

het gebed

HENK VAN DER MEULEN

JURRIEN MOL

EDWARD VAN 'T SLOT

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Deze uitgave verschijnt in samenwerking met
de stichting Schrift en Belijden.

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Ontwerp omslag: Marleen Verhulst
Lay-out en dtp: Gewoon Geertje

ISBN 978 90 239 7055 2
NUR 707

© 2016 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Inhoud

Woord vooraf	7
1. Ik durf niet te bidden DR. R.E. STIEMER	9
2. Bidden in de Bijbel DR. J.F. MOL	14
3. Hoe heeft Jezus gebeden? DS. W.F. SCHORMANS	20
4. Het Onze Vader DR. A.H. VAN VELUW	25
5. Bidden van een briefje of bidden uit je hart? DS. E. VAN DER MEULEN	30
6. Helpt bidden? DS. C. INKELAAR-DE MOS	35
7. Kunnen we door gebed genezen worden? DR. S.M. ROOZENBOOM	40
8. Bidden met kinderen DS. C.M. BAGGERMAN-VAN POPERING	45
9. Bidden in de kerkdienst DR. H.C. VAN DER MEULEN	51
10. Verdriet en klacht DS. J. SCHOLTE-DE JONG	57
11. Blijdschap en lofprijzing DS. D. WOLTERS	62
12. Bidden met andersgelovigen PROF. DR. E. VAN 'T SLOT	67
Personalia	72

Woord vooraf

Vanuit de goede gronden van de Schrift en de geloofstraditie beantwoorden twaalf auteurs uit het brede confessionele midden van de Protestantse Kerk in Nederland actuele thema's over bidden.

Met dit vierde boekje in de serie 'Geloven op goede gronden' wil de stichting Schrift en Belijden hedendaagse praktische vragen die leven rond bidden bespreekbaar maken. Bidden is een hartzaak in het christelijk geloof waarbij we pogen af te stemmen op de golflengte van God. Ons bidden speelt zich af tussen verlegenheid en verwachting. We hopen dat God ons hoort en dat ons bidden er toe doet. We zijn er in onze tijd lang niet altijd zeker van. Dit boek wil houvast geven in het verschillend tij van het bidden, opdat we met meer vrijmoedigheid leren bidden. Met de bekende theoloog Gunning willen we graag in geloof zeggen dat God de wereld regeert door de gebeden van zijn kinderen.

Alle hoofdstukken worden net zoals bij de eerder verschenen delen in de serie 'Geloven op goede gronden' afgesloten met twee gespreksvragen. Die kunnen dienen als een opstap naar een gesprek in de kerkenraad of een kring over hoe te bidden in uiteenlopende omstandigheden in kerk en leven.

Link

Op de website van de Confessionele Vereniging vindt u verdere informatie over de serie 'Geloven op goede gronden', een brochure over het 'Onze Vader' en diverse voorbeelden van gebeden die u meer handvatten kunnen geven bij het bidden.
<http://www.confessionelevereniging.nl/>

HOOFDSTUK 1

Ik durf niet te bidden

Vervreemding

In 1980 schreef de Nederlandse theoloog dr. Okke Jager over de vervreemding die veel moderne mensen ervaren bij het gebed. Ze hebben, zo schrijft hij in *Opklaring*, moeite met zowel de vorm als de beleving ervan. De traditionele gebedsvormen met de bekende woorden en vaste gebaren zijn niet meer in staat uitdrukking te geven aan hun levensgevoel en hun verlangens. En er gaapt een kloof tussen hun gebedservaringen van toen en hun ervaringswereld van nu. De God van vroeger was een God die dichtbij kwam. Nu lijkt hij de grote afwezige. Velen vragen zich af: ‘Waarom zou je dan nog langer bidden?’

Herkenning

De vervreemding die Okke Jager beschreef zullen ook velen vandaag herkennen, zowel buiten als binnen de kerk. Dat geldt niet alleen de vorm, maar vooral ook de beleving van het gebed. Tal van mensen zijn de vanzelfsprekendheid van het bestaan van God voorbij. Wat overblijft is een vermoeden van en een tasten naar. Toen ik enkele jaren geleden in mijn gemeente een serie van vijf studieavonden hield over het thema ‘bidden’, was de toeloop groot. Mijn idee was om elke avond één aspect van het gebed te behandelen, eerst plenair en dan in kleine groepjes, om het geheel tenslotte af te sluiten met een kringgebed. De eerste bijeenkomst liep echter anders dan gepland. De deelnemers wilden vooral

praten over hun verlegenheid met het gebed. Een van hen verwoordde het toen zo: ‘Vroeger bad ik dagelijks. Ik stond er mee op en ging ermee naar bed. Nu is dat een stuk minder, omdat ik me steeds afvraag: “Sta ik enkel in het luchtledige te praten of is er daadwerkelijk een God die me hoort?”’ Aan de hand van die vragen hebben we de opzet van de serie avonden gewijzigd en de tweede bijeenkomst gewijd aan de vraag naar het bestaan van God.

In goed gezelschap

Als het gaat om de vervreemding die we kunnen ervaren bij het gebed, bevinden we ons in goed gezelschap. Door de eeuwen heen zijn er telkens mensen geweest, die zich de vraag stelden of God wel luisterde. We ontmoeten ze onder meer in het bijbelboek ‘Psalmen’. We vinden er gebeden in, waaruit hoop en vertrouwen klinkt, maar ook die bol staan van de vertwijfeling. ‘Waarom, Heer, bent u zo ver? En verbergt u zich in tijden van nood?’ roept de dichter van Psalm 10. David schreeuwt in Psalm 13 zijn longen uit zijn lijf: ‘Hoe lang nog, Heer, zult u mij vergeten, hoe lang nog verbergt u voor mij uw gelaat?’ En in Psalm 28 klinkt het: ‘U, Heer, roep ik aan, mijn rots, houd u niet doof. Als u blijft zwijgen, word ik een dode met de doden in het graf.’ Het zijn aangrijpende woorden. Je voelt de wanhoop van de dichter. Je voelt zijn eenzaamheid.

Het gaat in deze gebeden uit het psalmboek niet om de moderne vraag naar het bestaan van God, maar wel om de vraag die velen van ons vandaag nog herkennen: ‘Waar is God nu? Ik ervaar Hem niet meer? Hoort hij me niet langer? Wil hij me niet horen?’ Bij al de vragen kan er een moment

komen waarop je denkt: ‘Heeft bidden nog wel zin? Kan ik er niet beter gewoon mee ophouden?’ Het is een begrijpelijke vraag die opkomt, bijvoorbeeld als je keer op keer tegenslagen in je leven te verwerken krijgt.

Omslagpunt

Wat opvalt in de psalmen die ik zojuist citeerde, is dat er een omslagpunt in zit. Elk gebed begint weliswaar met het uitschreeuwen van wanhoop, maar lezen we verder dan zien we dat de vertwijfeling plaatsmaakt voor vertrouwen. Zo eindigt Psalm 10 met de woorden: ‘U, Heer, verhoort de wens van de nederige, u bemoedigt hen en luistert met aandacht...’ En aan het einde van Psalm 13 zingt David het uit: ‘Ik vertrouw op uw liefde: mijn hart zal juichen, omdat u redding brengt...’ Ook in Psalm 28 vinden we dat omslagpunt. Van een lied dat uit angst geboren is, wordt het tot een lofzang: ‘De Heer zij geprezen, hij heeft mijn smeekgebed gehoord’. Blijkbaar hebben de dichters ondanks alles ervaren dat ze in hun wanhoop toch niet alleen stonden, maar dat God erbij was. In hun vertwijfeling is er een punt geweest, waarop het tot hen doordrong dat hij hun vasthield. Die geloofservaringen van toen geven moed. Ze getuigen van de God die niet doof is, maar de roep om hulp hoort. Dit vertrouwen wordt bevestigd door geloofsgetuigenissen in andere bijbelboeken en in de verhalen van talloze mensen die niet opgaven, die bleven roepen en uiteindelijk voelden: ‘ik word gehoord!’

Zoeken

Terug naar de serie studieavonden over het gebed. Toen we besloten hadden om allereerst de vraag naar het bestaan van

God te bespreken, kwamen er allerlei verhalen los. Mensen vertelden van hun teleurstelling in God, maar ook over hun verlangen naar Hem. Ze vertelden van hun verzet, maar ook hun zoektocht naar Hem. In dat verband lasen we een citaat van de bekende Nederlandse priester Henri Nouwen (1932-1996) uit zijn boek *Eindelijk thuis*. Hierin legt hij de gelijkennis van de verloren zoon (Luc. 15), naast zijn eigen leven. In de woorden van Jezus ontdekt Nouwen zichzelf als de 'mens-die-God-zoekt' en tegelijkertijd ontmoet hij in deze gelijkennis de 'God-die-de-mens-zoekt.' En op dat moment gebeurt er iets met Nouwen. Hij schrijft: 'Het grootste gedeelte van mijn leven heb ik geworsteld om God te vinden. Ik heb intensief geprobeerd de richtlijnen van het geestelijk leven in acht te nemen: altijd bidden, werken voor anderen, de Schrift lezen en de vele bekeringen om me aan uitspattingen over te geven, vermijden. Vaak heb ik gefaald, maar altijd heb ik het opnieuw geprobeerd, ook al was ik soms de wanhoop nabij. Nu vraag ik me af of ik wel genoeg heb beseft dat God al die tijd voortdurend heeft geprobeerd mij te vinden, mij te kennen en mij lief te hebben. De vraag is niet: 'Hoe moet ik God vinden?' maar 'Hoe moet ik mij door Hem laten vinden?' God kijkt vanuit de verte naar mij, wacht mij op, probeert mij te vinden en verlangt er vurig naar mij in zijn huis te verwelkomen.' Deze woorden van Nouwen raken me, juist vanwege die omkering die er zo prachtig in wordt beschreven: God die óns zoekt. Een aantal mensen in de studiekring kende het boek van Nouwen, voor anderen was het nieuw. Voor de één was er dus de herkenning, voor de ander het verrassende van de ontdekking om met Nouwen anders naar God te kijken.

Briefje

Ter afsluiting van de bijeenkomst kregen alle deelnemers een A-5je en een envelop. 'Schrijf eens in een paar regels een briefje, waarin je jezelf voorstelt aan die mens-zoekende-God. Een korte brief – of noem het een gebed – waarin je laat zien wie je bent.' Tien minuten later vouwde iedereen zijn blaadje dicht. Wie dat wilde mocht zijn briefje in een schaal leggen dat op een tafel midden in de kring stond. Er brandde een kaars. We waren een moment stil en ik sloot af met een kort gebed. 'Hoe gaan we de volgende bijeenkomst verder?' vroeg ik daarna, 'zullen we het dán over bidden hebben?' Eén van de deelnemers antwoordde: 'Dat lijkt me een goed plan', en de anderen knikten.

Gespreksvragen

1. In welke situaties vindt u bidden moeilijk?
2. Heeft het zin om te blijven bidden, ook al vraag je je af of er Iemand is die luistert?

HOOFDSTUK 2

Bidden in de Bijbel

Bidden behoort tot de meest intieme aspecten van het geloofsleven. Persoonlijke betrokkenheid en openheid naar God maken begrijpelijk dat bidden niet altijd eenvoudig is. Toch is dit relationele aspect wezenlijk voor het geloof. Geloof is geen naar binnen gerichte zelftherapie zonder relatie met God. Deze relatie wordt onder andere in de praktijk gebracht in het bidden. Op vele en verschillende plaatsen komt bidden dan ook voor in de Bijbel. Er is een grote verscheidenheid aan gelegenheden en vormen van bidden.

Staan in een traditie

Oude en Nieuwe Testament kennen deze verscheidenheid aan vormen en gelegenheden. Een centraal gegeven is dat onze Heer zelf geregeld bad, waarmee Hij voluit in de Joodse traditie stond, en dat Hij de zijnen heeft leren bidden. Deze twee aspecten komen in volgende hoofdstukken aan de orde. Ons bidden is geen christelijke uitvinding. Wij staan in de traditie van en op de schouders van Israël en het Jodendom. Hierbij is aan te tekenen dat bidden een dermate wezenlijk aspect van godsdienst is dat vele andere godsdiensten ook vormen van bidden kennen. Op diverse plaatsen in de Bijbel komen we dit tegen.

Als eerste voorbeeld wijs ik op 1 Koningen 18 waar voor bidden de uitdrukkingen 'aanroepen van god (= de afgod Baäl)' en 'aanroepen van de Heer' worden gebruikt. Het gaat om vergelijkbare intenties die echter in praktijk en effect (ant-

woord) verschillen. Als tweede voorbeeld mag de ervaring van Paulus in Athene (Hand. 17) gelden waar hij de godsdienstigheid van de Atheners constateert waarvan bidden in de tempels een onderdeel is.

Bidden tot God

Als bidden een dermate algemeen verschijnsel is in godsdiensten – waarvan ook buiten bijbelse bronnen getuigen – komt de vraag op wat kenmerkend is voor bidden in de Bijbel. Principieel onderscheidend is het feit dat in de Bijbel alle soorten van bidden en gebeden gericht zijn tot één en dezelfde Geadresseerde: de enige God. Hij is de God van Israël maar tevens de Heer van de volkeren en de wereld.

Bidden is...

Wat bidden inhoudt, is opmerkelijk genoeg te verhelderen aan verhalen in de Bijbel waarin het woord bidden nou juist niet of nauwelijks voorkomt: de aartsvaderverhalen en de geschiedenis van Mozes. Hun contact met de Heer kenmerkt zich door persoonlijk en direct spreken met Hem. Er is geen bemiddeling of bemiddelende handeling nodig. Bidden is kortweg te beschrijven als spreken met of tot God. Deze typering maakt duidelijk dat bidden of gebed naast een letterlijke aanduiding met deze woorden ook omschreven kan worden met andere woorden. Uit de inhoud is duidelijk dat het om bidden of een gebed gaat. Te denken is aan termen als spreken, (aan)roepen, schreeuwen; steunen, zuchten, wenen; Gods aangezicht zoeken, zich voor zijn aangezicht neerwerpen; loven, prijzen, roemen.